

בעניני חולה ועוד דיני יום הכפורים - שיעור 281

I. לקיחת אספירין או קאפסול של וויטאמין או פיל שנקרא Time Release או אינטרע ווינעס ערב יום הכפורים להקל הצום עליו

(א) למי שאסור להתענות ביוה"כ כל הנ"ל אסור משום שליכא חיוב להכין עצמו שיכול להתענות ורק יש מצוה לאכול מהיקש תשיעי לעשירי וגם לחוש לחשש איסור דהיתר רפא ירפא חל רק על מחלה ואין למילף שיהיה חידוש זה גם כדי שיוכל לקיים מצות הצום ולכן אף בעיוה"כ אסור לקחת הנ"ל (אג"מ ג - ז) ורשאי לאכול אף כשצריך לאכול הרבה ואף כשאפשר ליתן לו האינטרע ווינעס בעיוה"כ (אג"מ ד - ק"ח - ג)

(ב) מי שהוא ברי ויש לו כאב ראש קל פעמים מפני התענית אסור ליקח הנ"ל אפילו ערב הצום אם לקיחת הסם הוא רק להקל על הצום ולא לרפא המחלה (משמעות האג"מ ג - ז) וכ"כ השדי חמד ונהגו להקל (פסקי תשובות תרי"ח - ח) עיין שם בגדר של ענוי ביוה"כ

(ג) חולה שאין בו סכנה כגון שנפלה למשכב או מצטערה כל גופה שליכא סכנה להתענות צריכה להשים הקאפסול לתוך פי הטבעת אפילו ביוה"כ (אג"מ ד - ק"ח)

(ד) תרופה אשר טעמה אינו מר אסור לחולה שאין בו סכנה (שש"כ ל"ט - ח) ואם טעמה מר שאין בה הנאה לחיך לדעת השאגת אריה (סימן ע"ה) גם כן אסור דכיון דאכלן אחשבינהו (הרא"ש זר"פ כל שעה סימן ח) אמנם לדעת רוב הפוסקים דמותרת דלא אמרינן אחשביה בתרופות (אג"מ ז - ז"ג שש"כ ל"ט - ח) ואפילו אין טעמו מר (אג"מ ג - ז"ג) ועיין בשו"ת מנחת שלמה (י"ז) שדן לענין תרופות שטעמן מר מעט אם גם הן מותרות ומעוטפת בנייר מותר לחולה שאין בו סכנה לפי שאין בזה הנאת גרון ואין דרך אכילה בכך ואף כשהתרופה אין טעמה מר (שש"כ ל"ט - ח) בשם הגרש"ז (איערבך) ובשתיית מים אסור ואך אם מערבבים דבר דדרכו לפגום טעם המים תלוי במחלוקת הנ"ל ואם ישתה המשקה מר פחות מכשיעור יש עוד סניף להתיר

II. זקן בן 85 שהוא ברי מ"מ גופו שונה מכל אדם ואולי מצבו כקטן ולכן צריך לשאול הרופא אם הוא צריך לצום ולמי שיש אב זקן במוסד שמחויב לאכול פחות מכשיעור לפי דעת הרופא חייב הבן לדאוג למי שיאכילוהו פחות מכשיעור ואם לא מוצא יבטל הבן תפילה בציבור ויאכילוהו פחות מכשיעור

(א) וזקן מבולבל דינו כשוטה מ"מ צריך להניח לפניו ויאכל מעצמו ביוה"כ וכעין מה שכתוב בשער הציון (תרי"ט - ח) שאסור להאכיל את הקטן בידיים חוץ לסוכה אבל מותר להניח לפניו לאכול ואם ע"י נכרי קל יותר (שבת שבתון זף ע"ז)

(ב) אם יכול לנעול קטן שאינו בר חינוך מנעלים של עור עיין ביומא (ע"ח): דתינוקות מותרין בכולן חוץ מנעלת הסנדל משום הנך דלאו רביתיהו גזרו בהו רבנן הנך דרביתיהו הוא לא גזרו ועיין במאירי (זף ע"ח: ד"ה "היתר") דאסור לנעול מנעל קטן דלאו בר חנוך משום דלא תאכילום וכן משמע בר"ן על הרי"ף (רי"ג פ"ח) ושער המלך (הלכות שצית הטעור) ועיין בפרי חדש (סימן תרי"ח - סוף סק"ח) דלא נאסר איסור דלא תאכילום אלא דבר שאיסורו מגופו אבל כאן שהמאכל מותר אלא שהשעה אוסרתו התיירו חכמים כיון דרביתיהו בהכי אבל מענינים הוצאה ברשות הרבים על ידי קטן לא משמע כן עיין בשש"כ

(מהדורה ח - ל"ג - קנ"ד) דאין איסור בדבר והובא זה בשם רב ש.ז. אויערבך ועיין בשו"ת יביע אומר (י"ד ח - סימן ד) אבל בספר קטנים בהלכה (דף 156) כתב דבספר חינוך הבנים (דף מ"ו) לאיסור וגם שהגאון מדעברעצין דלא ספינן לקטן איסורא בידיים. וצריך שאילת חכם

III. אם מעוברת מחויב בצום ביוה"כ בזמנינו

(א) עיין בשו"ת ציץ אליעזר (י"ז - כ - ד) שהביא מהגר"י פישר שנחלשו הדורות וצריכין כל הנשים המעוברות עד החודש התשיעי לאכול ביוה"כ פחות מכשיעור ולכתחלה שצריכות ע"פ דין שלא להתענות וכן שמעתי מגיסי הגר"ש רוסינבאם פוסק מופלג בירושלים שכן דעת השו"ת קנה בשם ועוד פוסקים שם שנשתנה הטבע וזה עוקר גמרא והלכה מפורשת והרבה חולקים עליהם דאין להתיר היתר כללי לכל המעוברות וכ"כ התשובות והנהגות (ג - ר"ג) שאין להתיר כיון שאין אצלה מחלה מיוחדת וכ"כ לגבי מעוברת שאחרי נסיעה מאירופה חלשה מאד מהנסיעה דאין אצלה ניכר מחלה מיוחדת וכן במעשה ברבי ישראל סלנט שאין ניכר מחלה מיוחדת ולכן התנגדו וגם במעשה בהגאון דבריסק במי שטוען שמתעלף ממש ביוה"כ והשיב שכדאי להתעלף ולצום ביוה"כ כי שמע עליו שהוא מיקל בצום ויש מעשה בדברי חיים הקדוש כעין זה

(ב) הגרש"ז אויערבאך כתב דאם הרופא חושש שהצום עלול לגרום להפיל צריכה ודאי לאכול גם אם לא הפילה מקודם אבל רק פחות מכשיעור (פסקי תשובות תרי"ז - 2)

(ג) כל דימום בהריון אף דם קל מחייב שתיה ולעתים אכילה (ספר שבת שכתון דף ה"ט) ובריאה מצוה על בעלה שיכון מטפל ושומר לילדים כדי שתוכל לקיים הצום (שם דף ה)

(ד) ושמעתי מרופא מילד חשוב שאינו יודע אפילו אשה אחת שהפילה מפני הצום

IV. אסור לנעול ביום הכפורים נעלים שהם דומה ממש למנעלים של עור משום מראית העין (מבקשי תורה דף שס"ט בשם הגרש"ז אויערבאך) ודומה לאכילת דגים או חלב שקדים עם בשר ואינו דומה לפאה נכרית שרוב אנשים יודעים להבחין אמנם מותר לחולה לנעול נעלים של עור ודומה להמבשל בשבת עבור חולה שיש בו סכנה דאינו חייב לעמוד ולהכריז על כך והטעם דכיון דקי"ל דכל מה שאסרו חכמים מפני מראית העין אסור גם בחדרי חדרים וה"ה איפכא דכל מה שמותר בחדרי חדרים שרי נמי בפני רבים ועוד יש לתרץ דלא גזרו על חולה משום מראית העין

V. עמידה כשפותחים הארון בימים נוראים - עיין באג"מ (ה - ל"ח) דמן התורה

מחויב לעמוד מפני ספר תורה ודוקא כשאחד מוליכו (י"ד רפ"ג - 3) לכן בשעת ההקפות צריך לעמוד או לצאת מבית הכנסת אמנם כשפותחין הארון נוהגין ג"כ לעמוד וזה דרך כבוד ואין חיוב בדבר וחשוב רק מעלה בעלמא ומה שבישיבות בית יוסף נוהגים שלא לעמוד הוא משום שיותר טוב להתכוין בישיבה מבעמידה כמו בק"ש ומשא"כ בשמונה עשרה משום דאז הוא מבקש שיעשה השי"ת צרכיו מ"מ ראוי לעמוד שלא תצא תקלה לרובא דאינשי שאפילו ת"ח לא ידעו לחלק ואם אינם רוצים לעמוד יפתחו מעט שיהיה פחות מג' טפחים שנחשב כלבוד ע"ש וע"ע בפתחי תשובה (ח"פ פ"ז - סוס"ק כ"ח) שהביא החת"ס שאסור לשבת בזמן שהארון פתוח מ"מ רובו המתירין ושמעתי דרב משה פיינשטיין סוף ימיו ישב חוץ לבית הכנסת בתפילת נעילה

גמר חתימה טובה

נפס לטלו נשאת אבי אורי ר' אליעזר ליפא ב"ר יעקב ארזבי ע"ה אד"א ארזבי רחל ב"ר לרשן חנוך העניך הכהן ע"ה